

Інформація щодо регульованих шкідливих організмів, які були виявлені при проведенні фітосанітарного контролю об'єктів регулювання

Станом на 23.05.2024

21 травня 2024 року державними фітосанітарними інспекторами при проведенні фітосанітарного контролю у МП «Нововолинськ» у Волинській області, у вантажі саджанців декоративних культур листяної породи, в кількості 12210 шт., які надійшли з Нідерландів, було виявлено карантинний, відсутній на території України шкідливий організм – бактеріоз винограду (хвороба Пірса) (*Xylella fastidiosa* Wells et al.).

Фітосанітарні заходи: заражений вантаж затримано, до нього застосовуються відповідні фітосанітарні заходи (повернення до країни-експортера або знищення).

З метою недопущення подібних випадків до країни-експортера – Нідерландів буде надіслано нотифікацію про невідповідність вантажів фітосанітарним вимогам України.

Довідкова інформація

В Україні **бактеріоз винограду (хвороба Пірса) - *Xylella fastidiosa* Wells et al.** (*X. fastidiosa*) включена до Переліку регульованих шкідливих організмів, списку А-1 «Карантинні організми, відсутні в Україні». Також *X. fastidiosa* є карантинним організмом Для Європейського Союзу. Патоген належить до частини В, Додатку II Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) 2019/2072 від 28 листопада 2019 року про встановлення єдиних умов для імплементативного Регламенту (ЄС) 2016/2031 Європейського Парламенту та Ради щодо захисних заходів проти шкідників рослин та скасування Комісії Регламент (ЄС) № 690/2008 та внесення змін до Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) 2018/2019.

Бактеріоз винограду – рослинний патоген, що спричиняє захворювання широкого діапазону як культурних, так і дикорослих рослин-господарів, серед яких виноград, слива, персик, вишня, груша, дуб, бук, ясен, в'яз, платан, клен, вільха, горіх, чорниця, лаванда, люцерна та інші. Загалом у науковій літературі (EFSA, 2020) повідомляється про 595 видів рослин як про рослин-господарів *X. fastidiosa*.

X. fastidiosa не здатна самотійно поширюватися в навколишньому середовищі ні контактним шляхом, ні шляхом повітряної дифузії. Патоген переноситься комахами, які поширюють інфекцію в місцях свого проживання. Переносники можуть бути також завезені в інші країни на рослинах або фруктах, таких як виноград або персики. Між країнами може поширюватися із зараженим садивним матеріалом рослин-господарів. З насінням бактерія не переноситься.

X. fastidiosa в регіонах свого поширення має великий економічний ефект. За інформацією Європейської та Середземноморської організації захисту рослин (ЄОЗР) хвороба Пірса є основною перешкодою для виробництва винограду в США та тропічній Америці. Лише в Каліфорнії вартість втрат виноградної лози через хворобу Пірса, включаючи витрати на пересадку хворих лоз, становить у середньому 56 мільйона доларів США на рік (винний, столовий і родзинковий виноград). Крім того, розсадники виробники цитрусових і державні установи витрачають додатково ще понад 48 мільйонів доларів США на обмеження популяції переносників хвороби (наприклад *Homalodisca vitripennis*). Тому загальна оціночна вартість хвороби Пірса становить приблизно 104 мільйони доларів США на рік.

Симптоми хвороби залежать від рослин-господарів і комбінацій штамів *X. fastidiosa*. У міру того як бактерії потрапляють у судини ксилеми вони блокують транспортування мінеральних поживних речовин і води. Зазвичай, симптоми включають в себе опіки на листках, в'янення та опадання листя, хлороз або бронзовість уздовж краю листка, затримку росту, карликовість рослин та окремих органів (плодів, листків), зменшення кількості та розмірів плодів, а також, за сильного ураження, загибель заражених рослин.

Враховуючи те, що природно-кліматичні умови, зокрема температура +21-23°C та вологість 85 % сприятливі для акліматизації збудника хвороби, ймовірність її поширення на території України дуже висока.

З метою запобігання проникнення та розповсюдження *X. fastidiosa* потрібно дотримуватись наступних фітосанітарних вимог та обмежень, а саме:

- садивний матеріал має походити з вільних від *X. fastidiosa* країн та регіонів (для Євросоюзу заражені зони зазначені в Додатку III до Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) 2020/1201 від 14 серпня 2020 року щодо заходів із запобігання інтродукції та розповсюдженню в межах Союзу *Xylella fastidiosa* (Wells et al.);

- імпорتنі саджанці (у т. ч. садивний матеріал рослин-господарів *X. fastidiosa*) мають супроводжуватися фітосанітарним сертифікатом країни-імпортера;

- використовувати імпорتنий садивний матеріал та інші рослини можна тільки після проведення фітосанітарної експертизи, яка підтвердить їхній фітосанітарний стан (наявність/відсутність *X. fastidiosa* рекомендується підтвердити з використанням тесту, зазначеного в Додатку IV до Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) 2020/1201 від 14 серпня 2020 року щодо заходів із запобігання інтродукції та розповсюдженню в межах Союзу *Xylella fastidiosa* (Wells et al.);

- перевірений імпорتنий садивний матеріал рекомендується висаджувати окремо від виробничих ділянок (інфекція може бути прихована);

- потрібно регулярно обстежувати рослини на ділянках, де вирощується садивний матеріал, і в разі виявлення підозрілих симптомів хвороби необхідно терміново повідомити про це державного фітосанітарного інспектора відповідного регіону.

Рис. 1 Симптоми опіку листя чорниці, з виразною темною лінією розмежування між зеленою і мертвою тканиною (<https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)

Рис. 2 Симптоми хвороби на персику (<https://gd.eppo.int/taxon/XYLEFA/photos>)